

PANORAMA SOCIOLABORAL GADESO

Una visió crítica a les anàlisis del mercat de treball balear

NÚMERO 1

DESEMBRE 2010

Amb aquesta publicació digital la Fundació Gadeso vol oferir una lectura comentada dels estudis* més rellevants sobre el nostre mercat laboral (inclosa la vessant social) que fan institucions públiques i privades, agents econòmics i socials i, fins i tot, investigadors i investigadores particulars. Amb l'abundant literatura que hi ha sobre aquests temes consideram útil fer, periòdicament, una lectura que permeti resumir les informacions del que ha passat, observar les possibles tendències i, alhora, extreure les nostres conclusions.

*Clicant sobre els enllaços (en blau i subratllats) accedireu als distints estudis i informes

1.- UNA MIRADA AL QUE VA PASSAR L'ANY 2009

En els mesos de setembre i octubre es publiquen dos informes que han esdevingut "clàssics"; ens referim a l'[Informe econòmic i social de les Illes Balears](#) del Centre de Recerca Econòmica (UIB – "Sa Nostra") i a la [Memòria del CES sobre l'economia el treball i la societat de les Illes Balears](#). Les dues publicacions ofereixen un capítol sobre el mercat laboral i força informació sobre la Seguretat Social.

Els dos informes palesen la intensitat de la **crisi al mercat de treball**. En aquest sentit, val la pena anotar les dades que fan referència a la mitjana d'afiliacions a la Seguretat Social més baixa del darrer quadrienni (422.638, un descens anual del 6,5%); les **xifres d'atur més elevades** dels darrers vint-i-cinc anys (rècord històric de 91.098 persones aturades en el mes de desembre i una taxa d'atur del 18,1%). També es constata que la **població estrangera** procedent de països de fora de la UE és el **col·lectiu més malmès per la crisi laboral**, tot i que les Illes segueixin sent la Comunitat Autònoma amb un percentatge major de mà d'obra estrangera. Es dispara l'atur de llarga durada (un 15,5% de la població aturada ho és fa més d'un any, mentre que l'any anterior aquest percentatge no arribava al 14,5%).

Tanmateix, hi ha una informació que consideram especialment rellevant: la **taxa d'activitat de les persones de setze a denou anys** (26,9% vs. 65,6% total) és la **més baixa** de la sèrie històrica. No és estrany idò que el CES hagi dedicat especial cura a analitzar el mercat laboral del jovent.

La Memòria del CES incorpora un clàssic d'aquesta institució, els anomenats "Indicadors de Qualitat del Treball". El que consideram més significatiu és la pèrdua

de posició en l'indicador que mesura la cohesió social i el mercat de treball (les Balears es situaven en la segona millor posició en el rànquing del 2007 i al 2008 han passat a ocupar la setena). Per una altra banda, és prou interessant la informació sobre l'**estacionalitat laboral**: els percentatges que mesuren la variació entre la punta màxima d'afiliats al règim general de juliol respecte als de desembre són: Illes Balears: 28,5%; Mallorca:23,7%; Menorca: 23,7%; Eivissa: 61,7%; i Formentera: 131,1%.

Hem de fer una menció especial de la informació que el CES proporciona sobre l'activitat de la Inspecció de Treball i Seguretat Social (pàgines 392 a 394). Recomanam la seva lectura ja que és una radiografia de les males pràctiques empresarials, de l'eficàcia de la ITSS a favor de la contractació estable i ens permet endevinar algunes pautes de la **economia submergida**.

En matèria de relacions laborals i negociació col·lectiva cal anotar el següent:

1. Hi ha **confusió de dades sobre sinistralitat laboral**. El CRE parla de 17.868 accidents que causaren baixa i d'una ràtio de 42,3 accidents per cada mil treballadors/es, mentre que el CES diu que es varen produir 16.727 accidents de treball en jornada laboral, amb un índex d'incidència del 50,61%.
2. Hi ha **divergència sobre l'increment dels salaris**, doncs mentre el CES el situa en un 1,57%, el CRE ho fa en un 1,61%.
3. Sorprèn que **cap conveni** balear incorpori un capítol específicament dedicat a la **conciliació de la vida laboral, familiar i personal**.

Els dos informes que comentam es fan ressò de l'augment del nombre de persones que percebem prestacions d'atur (+36,5% contributives i +63,2% assistencials), el que demostra la incorporació de noves persones a l'atur però, sobretot, l'**augment de l'atur de llarga durada** (hi ha més entrades al atur que no sortides i això explica l'augment del nombre de prestacions assistencials o no contributives).

Només una referència a la Seguretat Social. La informació és abundant i detallada però, en la nostra opinió, falten dos aspectes importantíssims: el primer, la taxa de reposició del darrer salari cobrat de les pensions de jubilació; i el segon, la quantia de les diverses prestacions reconegudes durant l'any de referència (fer la mitjana aritmètica de prestacions reconegudes fa vint anys amb les reconegudes a l'any 2009 no sembla una informació de molta utilitat).

L'Observatori de les Ocupacions del Servicio Público de Empleo Estatal publica anualment un informe imprescindible per saber el que ha passat en el mercat laboral. El [corresponent al any 2009](#) du una acurada informació sobre l'estructura empresarial: 44.118 empreses a final de 2009 (un -4,71% en comparació amb el 2008), de les quals el 79% tenien un màxim de 5 persones en plantilla, la qual cosa dóna una idea de la **importància de la micro-empresa** a la nostra economia. També és aquest un document fonamental per la detallada informació de la situació del mercat de treball per activitats econòmiques i per municipis. A més, hi trobam moltes "curiositats". A tall d'exemple, al sector de la construcció es varen fer de mitjana més contractes que la mitjana d'afiliacions.

2.- LA CONJUNTURA FINS AL TERCER TRIMESTRE DE 2010

La Direcció General de Planificació de la Conselleria de Turisme i Treball ha publicat la [**Nota de Conjuntura trimestral sobre l'Enquesta de Població Activa de l'INE a les Illes Balears**](#). Ens sorprèn que, tot i que d'acord amb l'EPA la població aturada arriba a les 104.500 persones en els mesos centrals de la temporada turística, es parli del dinamisme del nostre mercat de treball.

Per part seva, la Direcció General d'Economia ha publicat la [**Revista de conjuntura economia de les Illes Balears del mes de Novembre**](#). En matèria de mercat laboral ofereix una anàlisi succinta de les dades d'ocupació i d'atur. Tanmateix, el més interessat és la informació sobre l'increment salarial pactat en els convenis col·lectius de Balears que, fins el mes de setembre, és de l'1,6%, i la constatació de la moderació dels costos laborals i una pujada de les hores efectivament treballades per persona, el que ajuda a incrementar la competitivitat empresarial.

Per una altra banda, el CRE (UIB – “Sa Nostra”) ens ofereix el seu [**Informe de conjuntura**](#) amb dades que abasten fins al segon trimestre. L'anàlisi dels indicadors del mercat de treball comença amb una afirmació significativa: “*Creix l'expectació envers la continuïtat del procés de normalització laboral*”; el missatge és que el pitjor de la crisi ha passat. Efectivament, amb els indicadors laborals disponibles es pot albirar que ha passat el pitjor del daltabaix laboral, és a dir, no es crea ocupació, però se'n destrueix amb menys intensitat.

Encara que les dades que analitza corresponen al segon trimestre, paga la pena fer menció a la publicació electrònica de CCOO de les Illes, [**Dades trimestrals del Mercat de Treball**](#), que fa una acurada anàlisi del mercat laboral juvenil, i a l'[**Informe de Coyuntura Balear**](#) de la CAEB que, encara que sigui molt descriptiu, incorpora una visió cabdal com és la empresarial.

Finalment, en aquest apartat hem de fer menció al [**Baròmetre de l'Ocupació de els Illes Balears Nº2**](#) publicat pel l'Observatori del Treball de la Conselleria de Turisme i Treball. Cal tenir en compte que aquest treball consisteix en una enquesta realitzada telefònicament a una mostra de 827 empreses durant el mes de juliol de 2010 i que abasta les principals activitats econòmiques de les Illes Balears. Els resultats més significatius són, per una banda, que el 70,5% de les empreses declaren que actualment la seva ocupació laboral és la mateixa que un any abans, una xifra molt superior al 40,5% que així ho declarava en el quart trimestre de 2009. Per una altra banda, de cara al quart trimestre, el 88,5% de les empreses declaren que l'ocupació estarà estabilitzada. Sembla que les opinions dels empresaris i directius estan en consonància amb l'opinió generalitzada de que la situació ja no anirà a pitjor.

3.- LES ULTIMES INFORMACIONS COINCIDENTS AMB LA FINALITZACIÓ DE LA TEMPORADA TURÍSTICA

Per acabar aquest número zero del **Panorama Sociolaboral Gadeso** farem referència al [**Apunts de Mercat de Treball**](#) de CCOO de les Illes Balears, corresponent al més de setembre, i a la [**Nota de Conjuntura Laboral**](#) d'octubre que fa la Direcció General de Planificació Estratègica de la Conselleria de Turisme i

Treball. Tot i que són unes anàlisis molt conjunturals, tenen el valor de referir-se als mesos finals de la temporada turística. A ambdós es palesa aquesta sensació agra i dolça: Per una banda, s'ha moderat la destrucció d'ocupació i el creixement de l'atur, però la economia balear és, de moment, incapaç d'oferir un lloc de treball a una part importat de la ciutadania que vol i/o necessita treballar i no ho pot fer.

4.- CONCLUSIONS I OPINIÓ DE FUNDACIÓ GADESO

1. En la nostra opinió seria desitjable una **simplificació i unificació** de la informació oficial de l'estadística laboral.
2. Per a la Fundació Gadeso és evident que a **l'any 2009 es registraren els pitjors resultats del mercat laboral**, com a conseqüència de la crisi. Per tant, qualsevol comparança ha de tenir un resultat positiu. Però aquesta no és ni molt manco la qüestió clau. El que interessa és saber si l'activitat econòmica té suficient embranzida per reparar allò que en el bienni 2008-2009 es va malbaratar. En aquesta direcció, potser que al mercat de treball hi hagi símptomes evidents de que el pitjor de la crisi ha passat, però ens queda un llarg i dificultós camí per superar els problemes de l'atur, la qualificació i estabilitat laboral.
3. Reiteram dues anàlisis que hem fet en aquestes darreres setmanes:
  - La primera, sobre les dades laborals de Balears del mes d'octubre de 2010, quan manifestàvem la nostra preocupació per la "**cronificació**" d'una bona part del **atur** del sector de la **construcció** i alertàvem que la **temporalitat laboral** va creixent i ens lleva competitivitat i possibilitats de millorar el capital humà. A més, destacàvem que no hi ha avanços en desestacionalitzar el mercat laboral.
  - La segona, que la **temporada turística** en matèria d'ocupació ha estat "un fidel reflex d'una **rendibilitat a la baixa** dels sectors econòmics de hoteleria, restauració i comerç. L'augment de turistes (no necessàriament d'estades) es veu clarament llastrada per uns preus i una despesa a la baixa. Per això, l'opinió generalitzada és que, en una temporada turística caracteritzada per la venda d'oferta i a darrera hora, les empreses han contractat en un volum similar a anys anteriors però amb molta més temporalitat, precarietat i amb menys hores de feina retribuïdes. És a dir, una clientela d'oferta de darrera hora s'ha gestionat amb una "ocupació d'oferta (barata) i de darrera hora (temporal i reiterativa)" i, per tant, "**estam molt lluny d'una recuperació del mercat laboral**". ([Quaderns GADESO N°175](#). Octubre 2010).